

POUKA 4

Prvi deo: Pregled

Ključni Tekst: Filibljanima 2,2

Središte proučavanja: Filibljanima 2,1–8

Filibljanima 2,1–4 započinje odeljak u kome Pavle govori o Hristovom primeru poniznosti kao uzoru za hrišćanski život (Filibljanima 2,1–18). Hristos je naš vrhovni uzor u pokornosti Bogu, ljubavi prema Njemu i jedinstvu sa Njim. Tokom svoje zemaljske službe, Hristos je negovao duboko zajedništvo sa Ocem i više puta isticao njihovo jedinstvo (Jovan 5,19; Jovan 10,30.38; Jovan 12,45; Jovan 14,9.10; Jovan 17,11. 21–24). Isto tako, Isus je naglašavao i svoje jedinstvo sa Svetim Duhom (Jovan 14,16.26; Jovan 15,26; Jovan 16,7).

Članovi Božanstva večito postoje u skladnom odnosu punom ljubavi, koji predstavlja obrazac jedinstva i ljubavi koji bi trebalo da budu odlika i odnosa među vernicima. Pavle naglašava ovu temu ne samo u Poslanici Filibljanima, već i na drugim mestima. Na primer, na početku Prve poslanice Korinćanima piše: „Molim vas pak, braćo, imenom Gospoda našega Isusa Hrista da svi jedno govorite, i da ne budu među vama raspre, nego da budete utvrđeni u jednom razumu i u jednoj misli“ (1. Korinćanima 1,10; uporedi sa Rimljanima 15,5–7, Galatima 3,26–29, Efescima 4,1–6, Kološanima 3,12–15).

Pouka za ovu sedmicu ističe tri glavne teme:

1. Život u jedinstvu i uzajamno pokazivanje ljubavi predstavljaju osnovne hrišćanske odgovornosti i ponašanje kakvo se očekuje od svakog Hristovog sledbenika.
2. Kao hrišćani, pozvani smo da razvijamo hristolik način razmišljanja. Pavle snažno ističe šta znači imati Hristov um.
3. Naš ograničeni um nije u stanju da u potpunosti shvati Isusovo beskrajno samoponiženje kada je postao čovek. To poniženje ostaje nam nedokučiva tajna.

Drugi deo: Komentar

Ilustracija

„Iz bezbednosnih razloga, planinari se međusobno vezuju užetom prilikom penjanja na planinu. Na taj način, ako jedan planinar sklizne i padne, neće pasti u smrt. Drugi će ga zadržati dok ponovo ne pronađe čvrsto tlo pod nogama.

„I crkva bi trebalo da bude takva. Kada jedan član posrne i padne, ostali bi trebalo da ga podrže dok ponovo ne stane na noge. Svi smo mi povezani užetom Svetoga Duha“ – Majkl P. Grin (Michael P. Green), *1500 ilustracija za biblijsko propovedanje* (1500 *Illustrations for Biblical Preaching*, Grand Rapids, MI: Baker Books, 2000), str. 66. originala.

Jedinstvo i ljubav

U Filibljanima 2,1–4, Pavle nagoveštava da je sebična ambicija glavni uzrok nejedinstva unutar crkve. On kaže: „Ništa ne činite uz prkos (‘radi suparništva’) ili za praznu slavu“ (Filibljanima 2,3). Reči „suparništvo“ i „prazna slava“ prevode se sa grčkih imenica *eritheia* i *kenodoksia*, koje su obe retke u Novom zavetu. Prva se pojavljuje sedam puta, gotovo isključivo u Pavlovim poslanicama (Rimljanima 2,8; 2. Korinćanima 12,20; Galatima 5,20; Filibljanima 1,16; Filibljanima 2,3; Jakov 3,14.16). Druga se pojavljuje samo jednom – upravo u ovom stihu. Zanimljivo je da se izraz *eritheia* ne pojavljuje u Septuaginti, grčkom prevodu Starog zaveta, dok se *kenodoksia* pojavljuje samo tri puta, i to u nekanonskim knjigama. Dakle, izgleda da Pavle ne zasniva upotrebu ovih reči u Filibljanima 2,3 na grčkoj verziji Starog zaveta. Nasuprot tome, obe reči se pojavljuju u antičkim listama poroka, u spisima filozofa, gde služe za kritiku rivalstva (videti Gerald F. Hawthorne, *Philippians*, tom 43 u *Word Biblical Commentary* [Dallas: Word, Inc., 2004], str. 87). Nije iznenađujuće što se *eritheia* pojavljuje u spiskovima greha u 2. Korinćanima 12,20 i Galatima 5,20. Jasno je da Pavle koristi ove izraze kako bi ukazao na ponašanja koja hrišćani moraju da izbegavaju.

Filibljanima 2,1–4 pokazuje da, kako bi jedinstvo postalo stvarnost u crkvi, ne treba samo izbegavati rivalstvo i sebičnost koji podrivaju sklad, već i praktikovati hrišćanske vrline koje su ključne za razvijanje duha zajedništva. Skladna atmosfera obeležena je utehom, ohrabrenjem, ljubavlju, zajedništvom, saosećanjem i milošću (Filibljanima 2,1). U takvom okruženju, ljudi se jednodušno međusobno slažu, vole jedni druge i zajednički rade istim srcem u istom cilju (vidi Filibljanima 2,2).

Ipak, Pavle ne zagovara uniformnost, već jedinstvo kroz raznolikost. Osuđujući „sebičnu ambiciju“ i „praznu slavu“, on iznosi suprotan stav, a to je „poniznost“ (Filibljanima 2,3). Ovaj stav dalje pojašnjava u narednoj rečenici: „Nego poniznošću činite jedan drugoga većeg od sebe“ (Filibljanima 2,3.). Ova misao je toliko važna da je Pavle ponavlja drugim rečima u sledećem stihu: „Ne gledajte svaki za svoje, nego i za drugih“ (Filibljanima 2,4). Pavle ne traži od svojih slušalaca da se odreknu svojih ličnih interesa, već da interese drugih razmatraju sa dubokom pažnjom, a ne sa ravnodušnošću. Isus nam je vrhovni primer u tom pogledu. Zato Pavle poziva svoje slušaoce da razvijaju hristoliko stanje uma.

Hristoliko stanje uma

Filibljanima 2,1–8 koristi izraze koji potiču iz grčkog korena *phrēn* (ili *phron*). Ovaj koren se upotrebljava da bi se naglasilo korišćenje „čovekove sposobnosti za promišljeno planiranje“ – Johanis P. Lau i Judžin A. Najda, *Grčko-engleski rečnik Novoga zaveta: Zasnovano na semantičkim oblastima*, 2. izdanje, tom 1, str. 324. originala. U ovom kontekstu, u Filibljanima 2,2, Pavle podstiče svoje čitaoce da „isto **misle** [to auto **phronēte**], da imaju istu ljubav, da budu sjedinjeni u duhu i jednomisleni [to hen **phronountes**]“ (naglasio autor). Ovakva usklađenost moguća je samo ako „u **smernosti** [tapein**phrosynē**] svaki smatra drugoga većim od sebe“ (Filibljanima 2,3; naglasio autor). Vrhunac ovog načina razmišljanja dostiže se u sledećoj izjavi: „Jer ovo da se misli [**phroneite**] među vama što je i u Hristu Isusu“ (Filibljanima 2,5). Pavle poziva Filibljanke da razviju hristolik način razmišljanja, jer jedino takvo razmišljanje može voditi hristolikom delovanju.

Teolozi raspravljaju o tome da li se izraz „ovo“ u Filibljanima 2,5 („ovo da se misli“) odnosi na poniznost spomenutu u Filibljanima 2,1–4 ili na Isusovu krotkost prikazanu u Njegovom stavu opisanom u Filibljanima 2,6–8. U svakom slučaju, Isus je uzor koji

treba slediti. Kako kaže Tom Rajt (Tom Wright): „Svi moraju da budu usmereni na nešto izvan sebe; a to nešto je sam Isus Hristos, Car, Gospod i Radosna vest koja je došla da osvoji svet u Njegovo ime“ – Tom Rajt, *Pavle za sve: Pisma iz tamnice: Efescima, Filibljanima, Kološanima i Filimonu* (Paul for Everyone: The Prison Letters: Ephesians, Philippians, Colossians, and Philemon, London: Society for Promoting Christian Knowledge, 2004), str. 98. originala.

Kao hrišćani, mi smo pozvani da gajimo hristolik način razmišljanja i delovanja. Pavle tvrdi da je Isus bio potpuno svestan toga ko je On (Filibljanima 2,6), a ipak se sam sebe „svesno odrekao“ (Filibljanima 2,7, IHJ – Prevod Instituta za hebrejski jezik) i „ponizio se“ (Filibljanima 2,8). Pavle objašnjava da je (1) Isus „ispraznio sebe“ [„odrekao se sebe“] tako što je „uzeo obličje sluge“, odnosno „rodivši se u obličju čoveka“ (Filibljanima 2,7), kao i da se (2) „ponizio poslušan do smrti“ (Filibljanima 2,8). Ukratko, Isus je postao Sluga (vidi Matej 20,28 i Marko 10,45) i žrtvovao se za spasenje drugih (vidi 2. Korinćanima 8,9; Jevrejima 12,2) u poslušnosti Božjoj volji (vidi Matej 26,39; Rimljanima 5,19). Oni koji imaju hristolik um spremni su da učine isto.

Nedokučiva tajna

U 1. Timotiju 3,16, Pavle daje sažetak Isusove misije. Njegovo utelovljenje, smrt, vaskrsenje, vaznesenje, pa čak i aluzija na propovedanje jevanđelja neznabošcima i obraćenje nekih od njih, prikazani su sa neverovatnom jezičkom sažetošću. I Isusova zemaljska služba i njeni rezultati prikazani su kao sadržaj „tajne pobožnosti“. Grčka reč *mystērion* („tajna“) pojavljuje se 28 puta u Novom zavetu, uglavnom u Pavlovim poslanicama (21 put). Gotovo uvek, ovaj izraz u Pavlovim spisima nosi značajnu hristološku težinu. Na primer, u Rimljanima 16,25, Pavle povezuje tajnu sa porukom jevanđelja. Slično tome, u Efescima 3,2.13, on više puta govori o tajni u kontekstu svoje službe neznabošcima. Pavle navodi da mu je „tajna otkrivena“ „otkrivenjem“ (Efescima 3,3), pomoću koga je mogao da ima bolje „razumevanje tajne Hristove“ (Efescima 3,4). Više proučavalaca se slaže da se izraz „tajna Hristova“ može razumeti kao „tajna, to jest, Hristos“. Pavle ovu ideju detaljnije razrađuje u Kološanima poslanici. On govori o „tajni koja je bila sakrivena od postanja svijeta i naraštaja“ (Kološanima 1,26). Dalje, on se poziva na „tajnu ovu među neznabošcima, koja je Hristos u vama, nad slave“ (Kološanima 1,27; vidi takođe Kološanima 2,2; 4,3). U Efescima 6,19, apostol Pavle spominje svoje delo propovedanja „tajne jevanđelja“ ili „tajne, to jest, jevanđelja“. U Rimljanima 11,25, tajna se odnosi na činjenicu da će jevanđelje stići do neznabožaca. Kasnije, Pavle nagoveštava da je Božja blagodat tajna koju je nemoguće do kraja shvatiti (Rimljanima 11,33). Zaista jeste! Isus je bio voljan da podnese „krst, ne mareći za sramotu“ (Jevrejima 12,2). Kako Pavle kaže u Filibljanima 2,8, Isus se ponizio do smrti – „i to smrti na krstu“.

Treći deo: Primena u životu

Razmišljajte o sledećim temama, a potom postavite svojim učenicima pitanja s kraja ovog odeljka:

„Jedan posetilac duševne bolnice bio je zapanjen kada je primetio da samo trojica stražara čuvaju stotinu opasnih pacijenata. Upitao je svog vodiča: 'Zar vas nije strah da će ti ljudi nadjačati stražare i pobeći?' 'Nije', glasio je odgovor, 'ludaci se nikada ne

ujedinjuju“ – Majkl P. Grin, *1500 Ilustracija za biblijsko propovedanje*, str. 65. originala. Ova priča ilustruje potencijal za rast koji zajednica propušta zbog nedostatka jedinstva. Nejedinstvo je strašno stanje i nešto što hrišćani treba da izbegavaju po svaku cenu.

Ništa ne može više da ugrozi zdravlje zajednice vernika od nedostatka jedinstva. Zato je Pavle bio toliko zabrinut zbog toga i jasno je rekao da život u jedinstvu nije samo hrišćanska vrlina, već i zapovest: „Ispunite moju radost, da jedno mislite“ (Filibljanima 2,2), i: „Ne gledajte svaki za svoje, nego i za drugih“ (Filibljanima 2,4).

Isus nam je vrhovni primer gledanja na ono što je drugih. On je postao siromašan da bismo mi, kroz Njegovo siromaštvo, postali bogati (2. Korinćanima 8,9). Zato ne treba da nas iznenađuje Pavlov poziv čitaocima da razviju hristolik način razmišljanja. Mi moramo da sledimo Isusov primer, vežbajući poniznost i poslušnost Bogu. Iako možda ne možemo da u potpunosti shvatimo razmere Hristovog poniženja kada je postao čovek, mi znamo dovoljno da bismo mogli da živimo u jedinstvu jedni sa drugima.

Pitanja:

1. Šta znači gledati na ono što je drugih? Na koje načine možemo tu ideju da sprovedemo u delo?
2. Zašto je jedinstvo među vernicima toliko važno? Šta možemo da učinimo da bismo podstakli jedinstvo u crkvi?